

Medal „Za obronę Odessy”

(ros. Медаль "За оборону Одессы")

Statut medalu.

Medal został ustanowiony Dekretem Prezydium Rady Najwyższej ZSRR z dnia 22 grudnia 1942 roku.

Medal „Za obronę Odessy” był przyznawany:

- **wszystkim oficerom i szeregowym Armii Czerwonej, Marynarki Wojennej oraz wojsk NKWD, którzy brali bezpośredni udział w heroicznej obronie Odessy w okresie 10 sierpnia 1941 roku – 16 października 1941 roku;**
- **wszystkim osobom cywilnym, którzy brali bezpośredni udział w heroicznej obronie Odessy w okresie 10 sierpnia 1941 roku – 16 października 1941 roku.**

Przebieg obrony Odessy. Na początku sierpnia dowodzona przez gen. Ciupercę rumuńska 4 Armia (początkowo 6 dywizji) przekroczyła Dniestr i dotarła na przedpola Odessy, zamierzając zdobyć ją z marszu. Została jednak powstrzymana na dalekich podejściach do miasta przez głęboko uszykowaną radziecką obronę. Odpowiedzialna za nią była Samodzielna Armia Nadmorska (początkowo 3 dywizje), wspierana przez artylerię nadbrzeżną i Flotę Czarnomorską. Ciupercă przystąpił zatem do oblężenia. W trakcie oblężenia 4 Armia została wzmocniona dodatkowo kilkoma dywizjami z rumuńskiej 3 Armii i niemieckiej 11 Armii. obrońcy odparli cztery szturmy, ale w końcu, po 73 dniach oblężenia, zostali zmuszeni do opuszczenia miasta (większość ocalałych jednostek została ewakuowana drogą morską na Krym). Straty Rumunów wyniosły łącznie 93 500 żołnierzy (w tym 18 000 zabitych), natomiast straty radzieckie szacowane są na 69 600 (w tym 16 500 zabitych). Odessa została wyzwolona przez Armię Czerwoną w kwietniu 1944 roku.

Odessy broniły cztery radzieckie dywizje (25., 95. i 421. Dywizja Strzelecka oraz 2. Dywizja Kawalerii) – łącznie około 86 tysięcy żołnierzy oraz około 100 czołgów. Dywizje te tworzyły Samodzielną Armię Nadmorską. Oprócz tego Rosjanie mogli zmobilizować jeszcze ok. 35 tysięcy robotników z zakładów przemysłowych. 6 sierpnia V Korpus podległy 4. Armii rumuńskiej w składzie 1. Brygada Kawalerii i 15. Dywizja Piechoty przekroczył Dniestr i chciał zamknąć okrążenie Odessy od zachodu. W rejonie miejscowości Bujalik doszło do ciężkich walk (11–14 sierpnia). Rumuni stracili tam 37 czołgów. Do 14 sierpnia w rejonie Odessy znajdowały się V Korpus (21. Dywizja Piechoty, Dywizja Forteczna i Dywizja Gwardii), III Korpus (7., 11. i 3. Dywizja Piechoty), I Korpus i IV Korpus (1. Dywizja Pancerna, 9. Brygada Kawalerii i 5. Dywizja Piechoty). Łącznie rumuńska 4. Armia miała ok. 120 tys. żołnierzy, jej przewaga istniała jednak tylko na papierze. Rosjanie posiadali armaty kalibru 76 i 45 mm, które powodowały wysokie straty pośród nieprzyjacielskiej broni pancernej.

Zmusiło to w końcu nieprzyjaciela do wycofania z frontu rumuńskiej 1. Dywizji Pancerniej (IV Korpus). W walkach w sierpniu Rumuni stracili ok. 27 tys. poległych i rannych, a w następnym miesiącu 60 tysięcy. Położenie Odessy sprzyjało obronie – okręty Floty Czarnomorskiej prowadziły ostrzał rumuńskich pozycji, a przez cały czas oblężenia oddziały Armii Czerwonej otrzymywały uzupełnienia i na bieżąco ewakuowano rannych. Od 5 sierpnia do 16 października 1941 roku oddziały Samodzielnej Armii Nadmorskiej (generał porucznik Georgij Sofronow, od 5 października – generał major Iwan Pietrow) wspólnie z częścią sił Floty Czarnomorskiej (razem 34,5 tys. ludzi) przy aktywnym wsparciu miejscowej ludności przeprowadziły operacje obronne w celu obrony Odessy. Na podejściach do miasta zbudowano głęboko rozbudowany pas budowli inżynierskich; bardzo dobrze zorganizowano też współdziałanie wojsk lądowych z flotą. obrońcy miasta związali 4. Armię rumuńską na ponad dwa miesiące. 19 sierpnia 1941 utworzony został Odeski Okręg Obrony (kontradmiral Gawriił Żukow), podporządkowany Flocie Czarnomorskiej.

Z uwagi na pogorszenie się położenia południowego frontu, radzieckie dowództwo zdecydowało o ewakuacji Odessy tak by stacjonujące tam wojska wykorzystać do wzmocnienia obrony półwyspu Krymskiego i Sewastopola. W toku wstępnej ewakuacji, trwającej od sierpnia, wywieziono z miasta 350 000 cywili oraz niezdolnych do walki z powodu ran. W toku tych działań utracono trzy jednostki pływające. W okresie od 1 do 16 października Flota Czarnomorska przeprowadziła operację ewakuacji głównych sił. W tych dniach ewakuowano z miasta 70 000 żołnierzy wraz z uzbrojeniem. Podczas tej operacji flota radziecka utraciła 13 statków, dwa niszczyciele oraz inne mniejsze jednostki. W czasie walk rumuńska 4. Armia straciła 18 000 zabitych, 64 000 rannych i 11 500 zaginionych, zaś oddziały Armii Czerwonej straciły 16 500 zabitych, 12 500 zaginionych, 24 600 rannych oraz 16 000 wziętych do niewoli.

Medal „Za obronę Odessy” jest noszony z lewej stronie klatki piersiowej po medalu „Za obronę Moskwy”.

Łącznie nadano około 30.000 medali.

Ogólny opis medalu.

Medal „Za obronę Odessy” ma formę kręgu z mosiądzu o średnicy 32 mm. Na awersie na tle brzegu morza i latarni morskiej zostały umieszczone wizerunki żołnierza i marynarza z karabinami, nad którymi znajduje się napis: „СССР”. W górnej części awersu widnieje napis: „ЗА ОБОРОНУ ОДЕССЫ” z małymi pięcioramiennymi gwiazdkami na początku i końcu, w dolnej – wieniec laurowy przewinięty wstążką z pięcioramienną gwiazdą. Awers odznaczenia ma wystający otok. Na rewersie w górnej części został umieszczony sierp i młot, pod którym znajduje się trzywersowy napis: „ЗА НАШУ СОВЕТСКУЮ РОДИНУ”.

Wszystkie napisy i wizerunki na medalu są wypukłe.

Medal za pomocą uszka w górnej części i zawieszki został połączony z pięciokątną metalową blaszką (kołodką), owiniętą wstążką koloru oliwkowego z niebieskim paskiem.

Wariant 1. Uszko medalu zostało przylutowane do krążka. Ten wariant medalu był nadawany podczas wojny lub bezpośrednio po zakończeniu wojny w latach 1945 – 1946.

Wariant 2. Uszko medalu okrągłe, stanowi całość z krążkiem. Ten wariant medalu był nadawany w późniejszych latach osobom, które z jakichś powodów nie otrzymały odznaczenia po wojnie.

Na rynku kolekcjonerskim można spotkać podróbki medalu „Za obronę Odessy”. Jakość ww. podróbek bardzo się różni, często wskazana konsultacja doświadczonego specjalisty (www.czasybohaterow.pl) w celu określenia autentyczności odznaczenia.

